

LANDVERRADER MET ZENDINGSDRANG

De Voorman. Henk Feldmeijer en de Nederlandse SS.

BAS KROMHOUT. UITG. ATLAS CONTACT, AMSTERDAM 2012. 584 BLZ. € 39,95.

In de canon van de Duitse bezetting, die het NIOD in 2010 publiceerde, kregen Anton Mussert en Rost van Tonningen ieder een eigen hoofdstuk. Een andere schurk ontbrak echter: Henk Feldmeijer, de leider van de Nederlandse SS. Bas Kromhout (1975) vult deze lacune. Hij laat in zijn uitstekende biografie zien hoe een veelbelovende jongeman radicaliseerde.

Henk Feldmeijer (1910-1945) beschikte over charisma en domineerde graag anderen. Zijn ouders Egbert en Antje gaven hun enige zoon daar ook ruimschoots gelegenheid voor. Op de hbs in Helpman was Feldmeijer een begaafde leerling, die wiskundebijles gaf. In 1927 was hij het beste van zijn jaar. Het leverde hem een studiebeurs op, wat bijzonder was voor een telg uit een soldatengeslacht.

Aan de universiteit was de zoekende Feldmeijer een buitenbeentje. Hij zat niet bij het Corps, kon als ongelovige niet terugvallen op de waarden van het geloof en was bovendien politiek dakloos. Vanaf oktober 1930 zat Feldmeijer in dienst. Daar kon hij dankzij het lidmaatschap van de Vereniging voor Spiritualisten, waarvoor Feldmeijer met zichtbaar plezier zieltjes won, toch zijn ego strelen. Maar pas toen hij in 1932 in aanraking kwam met de NSB, die door de hiërarchische partijstructuur kansen bood om over anderen de baas te spelen, vond Feldmeijer een levensdoel.

radicale spreekstalmeester

Binnen de NSB speelde Feldmeijer als radicale partijspreker een voorttrekkersrol. Vanaf 1935 raakte hij in de ban van de Duitse nazi-ideologie. Door de combinatie van rassenprincipe, antisemitisme en het *völkische* denken kwam Feldmeijer in conflict met de Leider, Anton Mussert. Uit angst om zijn identiteit – het nationaal-socialisme – te verliezen, boog Feldmeijer

diep voor Mussert. Maar de onderlinge verwijdering was onomkeerbaar. Tijdens een bezoek aan Duitsland in 1937 vond hij zijn nieuwe leider, Hitler. Om terug te kunnen keren in het centrum van de macht had Feldmeijer een schare volgelingen nodig. Daartoe richtte hij in 1939 naar het voorbeeld van de Duitse SS de Mussert Garde op. Voor deze jongerenorganisatie waren Nederlanders niet enkel Dietsers, zoals Mussert beweerde, maar zeker ook Germanen.

voorman

Direct na de bezetting benoemden de Duitsers Feldmeijer tot Voorman van de Nederlandse SS, waardoor Mussert vreesde voor zijn machtspositie. Kromhout beschrijft nauwgezet hoe Feldmeijers SS de positie van Mussert steeds verder uitholde. Cruciaal twistpunt was de eed op Hitler. Mussert was daar tegen omdat de eed op Hitler zijn gezag zou ondermijnen. Hoewel Himmler, en Rauter, de hoogste SS-baas in Nederland, volledig achter Feldmeijer stonden, konden ze Mussert en zijn NSB niet laten vallen zolang de oorlog niet was beslist. Dankzij een aantal fraaie bronnen heeft Kromhout de radicalisering van Feldmeijer bijzonder goed in kaart gebracht. Het 'groeiboek', dat hij vanaf 1938 voor zijn zoon Ekke bijhiield, toont de liefde voor zijn gezin, maar staat ook bol van nationaal-socialistische opdrachten waarmee hij zijn zoon belastte. En in zijn frontdagboek

beschrijft Feldmeijer de veldtochten in Joegoslavië en Griekenland van 1941 en zijn periode aan het oostfront tussen augustus 1942 en februari 1943. Daarin gaan verwondering over het veroverde landschap, het plegen van oorlogsmisdaden én de twijfel over de Duitse eindoverwinning hand in hand.

Silbertanne

Ondanks deze twijfel koos Feldmeijer voor de sprong naar voren. Daardoor bleef hij voor de Duitse bezetter vanuit ideologisch oogpunt hun belangrijkste handlanger ook al strookten zijn drankzucht, verduisteringspraktijken en seksuele escapades niet met de moraal van de SS.

Toen Feldmeijer in Nederland terugkeerde, was het verzet tegen de bezetter toegenomen. Op voorspraak van Rauter moest voortaan elke aanslag worden vergolden met drie tot zes aanslagen op 'bekende, prominente tegenstanders.' Feldmeijer leverde de moordenaars voor deze Aktion Silbertanne en richtte daartoe het Sonderkommando-Feldmeijer op. In totaal vermoordde dit doodseskader 21 burgers.

Feldmeijer bleef tot het einde een fanatieke zendeling. In februari 1945, toen de Sovjets al bijna voor Berlijn stonden, wilde Feldmeijer naar het front. In de buurt van Raalte werd zijn auto op 22 februari door een geallieerde jachtbommenwerper beschoten. Feldmeijer was op slag dood en stierf zoals hij het graag had gewild. ■